

De gouverneur als knooppunt in een gezondheidscrisis zonder voorgaande

Carina Van Cauter, gouverneur provincie Oost-Vlaanderen

Het coronavirus heeft ons leven het afgelopen anderhalf jaar danig op zijn kop gezet. Alles wat we als normaal en vanzelfsprekend beschouwden, werd plots beperkt en soms zelfs gevaarlijk. We leefden in een continuüm van lockdowns, versoepelingen en verstrengingen, werden geconfronteerd met wetenschappelijke termen en nieuw samengestelde woorden die we ons al snel eigen maakten en ons hart maakte een sprongetje bij elke heropening van de horeca, de winkels, de fitnesscentra, de bioscopen, ...


Het is onder deze omstandigheden dat ik vanaf september vorig jaar in dienst mocht treden als gouverneur van Oost-Vlaanderen. Het was – toegegeven - een bevreemdend aantreden, maar veel tijd om daarbij stil te staan, was er niet. Het leed geen twijfel dat het najaar opnieuw gedomineerd zou worden door het indijken van het virus en dat ik mij daar vanuit mijn bevoegdheid inzake crisisbeheer op moest voorbereiden.

Niet bang zijn om in de wind te gaan staan

Onder het motto ‘samen sterk’ heb ik meteen een groep van Oost-Vlaamse experts rondom mij verzameld, op wie mijn diensten en ik een beroep kunnen doen om de epidemiologische situatie te bespreken en te interpreteren. Als je binnen je provincie op zo’n expertise beroep kan doen, dan heb je altijd een streepje voor. De professoren van onze universiteiten en ziekenhuizen zitten tot op het hoogste niveau mee aan tafel in Brussel. Dat zorgt ervoor dat we in Oost-Vlaanderen steeds snel en duidelijk geïnformeerd zijn. Daar ben ik trots op. Hun wetenschappelijke ondersteuning en advies is echter ook noodzakelijk om aan beleid te doen. Niet om je erachter te verschuilen als het om een moeilijke boodschap gaat, wel om je besluitvorming weloverwogen, gemotiveerd en proportioneel te onderbouwen en door te geven aan het terrein. Wie beslissingen neemt, moet die immers zelf durven verdedigen en mag niet bang zijn om in de wind te gaan staan. Tegenspraak maakt de beslissing helder.

Geen éénrichtingsverkeer, wel één stem

Om die epidemiologische inzichten te kunnen delen, bracht ik ook de zestig burgemeesters van Oost-Vlaanderen regelmatig digitaal rond de tafel. Voor de lokale besturen bracht de coronacrisis veel verantwoordelijkheid, maar ook onduidelijkheid met zich mee. Het is geen geheim dat bij het beheren van deze gezondheidscrisis heel wat overheden en instanties betrokken zijn, die elk op hun beurt richtlijnen verspreiden, via verschillende kanalen. Voor wie hier in de praktijk mee aan de slag moet, was onze structurele samenlezing een noodzakelijke hulplijn. Geen éénrichtingsverkeer, maar een interactieve en open dialoog waarbij ik als gouverneur op een gecoördineerde manier alle belangrijke informatie kan doorgeven, duiden en vertalen naar de praktijk, en waarbij de burgemeesters de gelegenheid krijgen om vragen te stellen en bezorgdheden en suggesties te formuleren. Bovendien kunnen de burgemeesters hun rijke terreinervaring met mij delen, net als met hun collega’s van grote én kleinere



gemeenten. Ik durf te mogen zeggen dat deze aanpak er mee voor heeft gezorgd dat we in Oost-Vlaanderen weinig tot geen voorbeelden van solo-slims of aankondigingspolitiek hebben gekend, net omdat iedereen met elkaar sprak en ook telkens wist wat er op tafel lag en waar het beleid naartoe ging. Uniformiteit van de boodschap - met één stem spreken - het is één van de speerpunten in crisisbeleid, maar blijkt niet altijd makkelijk uitvoerbaar.

Voor mezelf geeft dit overlegmodel ook een goed zicht op de problemen op het terrein en de vragen, opmerkingen en suggesties waarmee de lokale besturen worstelen, zodat ik die vanuit mijn functie kan escaleren naar Brussel, of binnen onze provincie op zoek kan gaan naar een gecoördineerd antwoord. Maar ook los van dit overleg ben ik bereikbaar en aanspreekbaar voor de burgemeesters. Een hulplijn, zo omschreef de burgemeester van Lievegem het. Een knooppunt, zo omschrijf ik het zelf. Die uitspraak zie ik dan ook echt als een compliment, net als de mooie score die de burgemeesters me gaven naar aanleiding van de bevraging van Radio 2 samen met het Centrum voor Lokale Politiek van de Universiteit Gent: 89 procent gaf aan tevreden te zijn over mijn aanpak.

Niet ieder microprobleem opschalen naar een macrodraaiboek

Alle Vlaamse gouverneurs scoorden trouwens goed en dat verbaast me niet. Onze aanpak – in tijden van crisisbeheer, maar ook wat betreft onze andere bevoegdheden en taken - kenmerkt zich als ‘hands on’ en gericht op het terrein: met de boten in het veld. En dat loont. Ik kan de mails niet tellen waarin we verwezen werden naar stappenplannen en draaiboeken. Heel veel respect voor diegenen die hier immens veel energie hebben ingestopt. Het is inzake crisisbeheer noodzakelijk om een houvast en structuur te hebben. De vaccinatiecentra die succesvol en met de dezelfde aanpak een grootschalige vaccinatiecampagne uitrollen, bewijzen het nut van die stappenplannen en draaiboeken. Maar op het terrein heb je soms ook gewoon nood aan een directe oplossing. Het zijn het hoofd, het hart en de handen van de vele professionele en vrijwillige medewerkers die de vaccins daadwerkelijk toedienen. De wendbaarheid van onze lokale besturen vormt daarbij de perfecte habitat.

Toen mijn telefoon tijdens de eerste golf roodgloeiend stond omdat sommige woonzorgcentra in onze provincie geen personeel meer vonden, heb ik geen stappenplan of draaiboek gebruikt, maar wel de kennis van en op het terrein. Ik moet iedereen die achter de schermen naar oplossingen zocht – van het Rode Kruis over Defensie tot de artsen, specialisten en andere zorgberoepen in opleiding - enorm bedanken. Zonder deze mensen ging het licht op sommige plaatsen letterlijk uit.

Moraal van het verhaal: stappenplannen en draaiboeken zijn nuttig, maar niet elk microprobleem heeft een macrodraaiboek nodig. Vertrouwen in het terrein, dat is essentieel en vaak ook voldoende.